

Návrat k pohodě zvířat

Volné ustájení, velká plocha kotce, pevná podlaha, sláma, venkovní výběhy, spokojená zvířata. Tak vypadalo původní stájové prostředí před „industrializací“ velkochovu prasat. V poslední době se ale k němu začínají chovatelé i výrobci stájových technologií vracet. V Rakousku a v Německu už dochází k mnoha změnám týkajícím se pohody prasat ve stájích a tyto změny čekají také české chovatele. A dříve nebo později i celou Evropu. Vzorem mohou být farmáři v Dánsku, ve Finsku či Španělsku, kteří už progresivní stájové technologie odpovídající požadavkům welfare hromadně pořizují.

Vladislav Fuka

V Rakousku a v Německu je přijatý zákon, že od roku 2033 se budou moci prasnice chovat jen ve volných porodních kotcích.

irakouská společnost SCHAUER Agtronics. Už 80 % stájových technologií Schauer odpovídá konceptu NatureLine, který klade na welfare zvířat značný důraz.

je větší plocha pro prasnice, ochrana selat a bezpečnost pro obsluhu.

Ještě nějaký čas se v chovech budou určitě používat klasické porodní kotce. Požadavkům

rání a zavírání šibru pomocí páky na hnězdě selat.

Výhodou tohoto kotce je také to, že pouze levá strana (kde je prasnice) a vstupní dvířka musejí být vysoké minimálně 1 m,

inzerce

	ZEMĚDĚLSKÉ TECHNOLOGIE
	PRASATA SKOT DRŮBEŽ KONĚ RYBY KEJDA SKLADY
	KVALITNÍ PRODUKTY VLASTNÍ VÝROBY
	AGRICO s.r.o. Třeboň +420 384 704 111, agrico@agrico.cz
www.agrico.cz	

Návrat k technologiím zaručujícím pohodu zvířat čeká i české chovatele prasat. Někteří, tak jako na farmě Doubí na Tábořsku, využívají tento systém od samých chovatelských začátků Foto Vladislav Fuka

Porodní box WelCon má zřetelně oddělené funkční plochy – místo pro odpočinek, kde se nachází i doupe se selaty, chodba s korytem a venkovní kalíšky s napáječkami Foto Vladislav Fuka

Výstavbu stájí, které prasatům nabízejí více plochy a pevnou podlahu, podporuje v uvedených zemích již dnes mnoho investičních programů.

Jak se mohla přesvědčit skupina českých chovatelů prasat a zástupců výzkumné a akademické sféry během dvou denní exkurze, na tyto požadavky je připravena

Pokroková trojice

O budoucnosti porodních boxů se v Rakousku vede široká diskuse již od roku 2013. V současné době je už uzákoněno, že porodní kotce musejí mít minimální plochu 5,5 m². Základním atributem všech porodních boxů Schauer v systému NatureLine

welfare již ale odpovídá CombiBox, kdy lze klasickou konvenční porodní klec otevřít a pak se z ní stává volný kotec. O stupeň lepší je volný porodní box s možnou fixací prasnice BeFree. Novým standardem pro ekologické farmy se stává box WelCon, pro nějž je příznačné volné oprášení bez možnosti fixace prasnice.

Volný kotec CombiBox

Pro konvenční stáje vyvinula firma SCHAUER porodní kotec CombiBox, po jehož otevření přibližně po čtyřech až pěti dnech po porodu má prasnice k dispozici plochu 3,5 m². Právě toto zařízení je názorným příkladem úspěšného propojení systémů welfare pro prasnice i selata s ochranou ošetřovatele. CombiBox splňuje důležitý požadavek, aby zóna pro selata a koryto pro prasnici byly přístupné z obslužné chodby. Chovatel tak může jednoduše přikročit k prasnici, především během prasnění. Navíc ocení i jednoduché otevřít

Porodní box BeFree se může využívat jako kompletně otevřený porodní kotec s dostatkem volného prostoru pro pohyb prasnice. Díky jedinečné patentované geometrii o ploše 6 m² zaručuje prasnicím volnou plochu 4,6 m² Foto Vladislav Fuka

Koryto pro prasnici, doupe a prostor k přikrmování selat jsou u kotce BeFree přístupné z obslužné chodby Foto Vladislav Fuka

ostatní stěny, kde se pohybují jen selata, jsou vysoké maximálně 0,5 metru. Podlahu může tvořit plast, beton nebo litina, další variantou je plně betonová a částečně zarošovaná podlaha.

selatům ke strukům. V Rakousku je už předepsáno, že minimálně jedna třetina plochy pro volný pohyb prasnice musí být pevná, nezarošovaná. Na této ploše prasnice rády leží, a to hlavou

chráněné proti vlhkosti, vytápí se pomocí podlahového topení, infra lampy či infra červené desky.

Dodnes se v Evropě prodalo už více než 6000 kotců BeFree. Jde o velice zajímavý exportní výro-

U stájí zaručujících pohodu odstavených selat jsou základem tři prostory, a to pro odpočívání, krmení a takzvaná mokrá zóna pro pití a kálení Foto Vladislav Fuka

K dispozici je přímé provedení, nebo šikmá varianta vhodná pro přestavby.

BeFree s volným pohybem

Porodní box Schauer BeFree se může využívat jako kompletně otevřený kotec s dostatkem volného prostoru pro pohyb prasnice. Díky jedinečné patentované geometrii o ploše 6 m² zaručuje prasnicím volnou plochu 4,6 m². Pokud se kotec prodlouží o 10 cm na 2,7 m, zvýší se celková plocha na 6,5 m², kterou už požadují v Německu. Volná plocha pro prasnici se zároveň zvýší na 5 m². V Německu se uvažuje i o tom, že prostor v kotci vyčleněný pouze pro selata bude muset mít minimálně 1,5 m². A firma SCHAUER je jedním z mála výrobců, kteří už dokážou tyto požadavky splnit.

směrem k selatům a ke korytu, takže mají pocit, že všechno kontrolují. Koryta mohou být betonová, ocelová či výklopná. Tendence směřují k širšímu korytu, aby se selata naučila s matkou přijímat potravu. Koryta lze vybavit systémem MamaDos, který zaručuje odměřenou dávkování krmné směsi pomocí senzorů. Součástí kotce je i miska pro příkrm selat mléčnou náhražkou a různé systémy napájení. V zadní části boxu je litinový rošt. Otázka skladby roštové podlahy je různá, například v Dánsku může být zarošovaná jen třetina plochy v boxu.

Velice důležité je také to, aby koryto pro prasnici, doupe a prostor na přikrmování selat byly přístupné z obslužné chodby. V kotci je vyčleněno místo přístupné pouze selatům, z obsluž-

bek, největší zájem o něj projevují chovatelé ve Finsku a Španělsku.

WelCon jako pohoda a komfort

Porodní box WelCon od firmy SCHAUER získal název ze slov welfare pro zvířata a komfort (Convenience) pro lidi. Tento způsob ustájení má zřetelně oddělené funkční plochy – místo pro odpočinek, chodba s korytem a venkovní kalíšky s napáječkami. Pokud má prasnice hlad, musí projít šikmou brankou k oddělenému korytu. Když se chce napít či vyprázdnit, musí opět přejít z vnitřního kotce pro odpočinek, kde je zároveň hnězdo pro selata s jejich příkrmem, do venkovního zastřešeného a částečně zarošovaného výběhu, kde se nachází napáječka.

(Pokračování na str. 33)

Jak na zdravé vemeno dojníc

Za velkého zájmu posluchačů se konal seminář v rámci VÚVEL Academy s názvem Mastitidy dojeného skotu, moderní postupy diagnostiky a budoucnost léčby v souladu s novými veterinárními předpisy. Přednášející i posluchači se sešli v prostorách střední veterinární školy v Hradci Králové.

Alena Ježková

Dalšími přednášejícími na odborném semináři byli kromě MVDr. Leony Nepejchalové, Ph.D. a MVDr. Soni Šlosárkové,

MVDr. Miroslav Věříš (LabMediaServis s. r. o.), představitel léčebných protokolů klinických mastitid
Foto Alena Ježková

Ph.D., dále MVDr. Jaroslav Bzdil, Ph.D., MVDr. Miroslav Věříš, MVDr. Libor Borkovec a Ing. Stanislav Staněk, Ph.D.

V chovu či v laboratoři

O bakteriologické kultivaci na farmě a v laboratoři a o jejich výhodách a limitech přednášel MVDr. Jaroslav Bzdil, Ph.D. (Ptácy, s. r. o.)

Diagnostika mikrobiálních mastitid se provádí v místě chovu (tzv. stájová diagnostika, kultivace), při kombinované se efektivnost zvyšuje kombinací s laboratorní diagnostikou a čistě laboratorní diagnostika se provádí v monitorovaných podmínkách. Do laboratorní diagnostiky patří preparát, další možností je kultivace a stanovení citlivosti původce. Metoda molekulární biologie (PCR) přímo z mléka je velmi přesná. Metabolický test z krve, moči, bachorové tekutiny je další možností a do laboratorní diagnostiky patří i vyšetření krmiva a vody (mikrobiologie, složení, příměsí, mykotoxiny) a měření kvality prostředí (ovzduší, podestýlka, stájové plyny, prach, mikrobiologie).

Léčení na farmě

Léčebné protokoly klinických mastitid představil MVDr. Miroslav Věříš (LabMediaServis s. r. o.). Farma se podle něho hodnotí

z hlediska několika faktorů. Jedním z nich jsou data kontrol užítkovosti a mastitidy za poslední rok (stupeň mastitidy, počty léčebných dojníc, pořadí a fáze laktace). Do hodnocení obrátu stáda za poslední rok patří počet vyřazených a počet úhynů a příčina. Výběr faremni diagnostiky závisí na spektru zachycených patogenů. Co obsahuje ClearMilk test? Podle přednášejícího jde o třísektorovou Petriho misku se třemi originálními multichromovými agary. Každý sektor umožňuje růst jedné skupiny původců mastitid ve specifické barvě. Co může rozoznat? Poznává se *Escherichia coli*, *Enterobacter cloacae*, *Serratia marcescens*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Candida* sp. *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus epidermidis*, *Staphylococcus saprophyticus*, *Staphylococcus sciuri*, *Streptococcus agalactiae*, *Streptococcus dysgalactiae*, *Streptococcus parauberis* či *Enterococcus faecalis*. Při zavedení ClearMilk testu na farmě pomáhá odborník, který identifikuje spektrum patogenů pro konkrétní stádo, určí jejich priorit

četných ATB – *Mycoplasma bovis*, *Pseudomonas*, *Prothotoca*, *Nocardia* se u postižené čtvrti vemene provede nucené zasušení. U krav s opakovaným záchytem *S. aureus*, *S. uberis*, *S. parauberis*

O vlivu hygieny ustájení na zdraví mléčné žlázy přednášel Ing. Stanislav Staněk, Ph.D. (Mikrop Čebín, a. s.)
Foto Alena Ježková

pravděpodobně selhává jakákoliv léčba a zvažuje se jejich vyřazení. Doba trvání ozdravovacího programu při intenzivním systému kontroly mastitid do cíleného zlepšení je asi tři měsíce u *S. agalactiae*, 12 měsíců u *S. aureus*, dva roky u *S. uberis* a *S. parauberis*. Management farmy ale musí mít vůli a prostředky k udržení nastaveného systému.

Na mastitidy pomocí dat

Využití elektronických dat v diagnostice a tlumení mastitid stáda bylo téma, kterému se věnoval MVDr. Libor Borkovec (Zoetis Česká republika, s. r. o.) V úvodu řekl, že to, jaký význam a důležitost mají data v epidemiologii, se zjistilo hlavně v posledních třech letech během covidové pandemie. Mastitidy jsou také epidemie, nákazy. Zdrojem kontagiózní mastitidy je nemocné vemeno a mléko infikovaných dojníc. Zpravidla jsou subklinické s periodickou klinickou epizodou. Zdrojem environmentálních mastitid je kontaminované prostředí dojníc a mívají klinický průběh. Důvodem bývá špatná zoohygie, znečištěná zvířata, znečištěná zařízení, nástroje, pomůcky, voda, stelivo.

V boji proti mastitidám záleží na rozboru faremních dat (Milk-

Profit Data – MDP), stanovení rizikových faktorů (doba, čas, cesty nakažení, procesy na farmě) a posouzení charakteru nových infekcí vemene.

MVDr. Borkovec řekl, že je třeba se vždy dívat na správné ukazatele. Je nutné stanovení definice pojmů, jako jsou nová infekce = první případ s daným patogenem, selhání léčby = přetrvávající mastitida (ten samý patogen, ta samá čtvrt), relaps = výskyt klinické mastitidy u té samé krávy v kterékoliv čtvrti v jedné laktaci, resp. do tří týdnů po skončení léčby, rekurence = další klinický případ (další infekce) u téhož zvířete, v téže čtvrti, týž patogenem do 60 dnů po předchozím.

Dobře vedená data slouží k odhadu ztrát, tedy dopadu onemocnění mastitidou na ekonomiku podniku, jak řekl MVDr. Borkovec.

Co je to zdravotní management stáda? Definuje se jako metoda k optimalizaci zdraví, pohody a produkce v produkčních stádech pomocí systematické analýzy relevantních dat a objektivním pozorováním krav a jejich prostředí. Činíme tak s cílem být informováni a včas reagovat,

Zdrojem kontagiózní mastitidy bývá nemocné vemeno a mléko infikovaných dojníc
Foto Alena Ježková

pro úspěch zdravotního managementu stáda.

Význam faremních dat, údajů, záznamů je nezastupitelný. Na jejich základě probíhá šlechtění, zpeněžování (mléko), plánování a nákup a podle zdravotních dat prevence a léčení.

určit místo ve stáji, které je třeba zlepšit. Je nezbytné věnovat pozornost zoohygieně na porodnách a ve stájích pro krávy v období stání na sucho. Ve všech stájích se musí kontrolovat mikroklima a eliminovat dopady tepelného a chladového stresu.

Podestýlka v ložích nebo lehárnách musí být suchá a čistá a dobré je kontrolovat délku doby ležení krav
Foto Alena Ježková

přenastavit faremni procesy a opatření. Tento proces je kontinuální zahrnující pravidelný kontakt personálu se stádem a metodickou analýzu faremních dat tak, aby všechny aspekty zdraví a pohody zvířat byly pravidelně revidovány. Právě pravidelnost těchto úkonů je kritická

Hygieny ustájení a zdraví vemene

Vlivem hygieny ustájení na zdraví mléčné žlázy se zabýval Ing. Stanislav Staněk, Ph.D. (Mikrop Čebín, a. s.).

Řekl mimo jiné, že pravidelným skórováním čistoty krav se dá

Podestýlka v ložích nebo lehárnách musí být suchá a čistá a dobré je kontrolovat délku doby ležení krav. Plocha kotce i rozměry boxových loží musí být komfortní. Právě čistota všech partií těla, zejména pak struku, hraje klíčovou roli v eliminaci environmentálních mastitid. ■

Návrat ...

(Dokončení ze str. 32)

Na jednu prasnici připadá s výhledem 12 m² tedy třikrát větší plocha, než má v České republice konvenční kotec. Hnízdo, zóna pro přikrmování a žlab pro prasnici jsou opět pohodlně přístupné z obslužné uličky.

Trendem jsou dřevostavby

V Rakousku se WelCon využívá především v nových dřevostavbách. Jejich velkou výhodou je rychlost výstavby pomocí betonových prefabrikátů v základu a dřeva. Stáj je posta-

vena během několika dnů. Lepené a lisované dřevěné desky tlusté 10 cm mají stejné izolační vlastnosti jako cihlová zeď o tloušťce 30 cm. Životnost těchto stájí není zatím ověřena, ty nejstarší už spolehlivě a bez jakéhokoliv poškození fungují od roku 2008.

Pokud jde o náklady, betonové sendviče o tloušťce 30 cm vyjdou na 120 eur/1m², u dřevěných panelů jsou náklady o 40 eur menší (kalkulace před coronou). Rozpočtená cena celé investice na jedno ustávající místo vychází na

8500 eur u dřevěné stavby a na 10 500 eur u betonové stáje. Navíc neexistuje žádný jiný lepší ekologický systém, pokud jde o emise CO₂, než jsou dřevostavby. Firma ŠCHAER je ochotna se zájemci sdílet vlastní know-how.

Odchov selat a výkrm

U stájích zaručujících pohodu odstavených selat jsou základem tři prostory, a to pro odpočívání, krmení a aktivity, přičemž ta poslední, takzvaná mokrá zóna, slouží i k napájení a kálení. Uvnitř stáje s pevnou plochou se nachází prostor pro odpočinek s klimatizovaným vyhříváním hnízdem. Na něj navazuje takzvaná zóna aktivit.

Tři zóny se využívají také u prasat ve výkrmu
Foto Vladislav Fuka

V její první části s pevnou podlahou jsou umístěna koryta, do nichž se přivádí krmným automatem pouze suchá směs. Tím se zvířata nutí chodit k napáječkám ve druhé části zóny s roštovou podlahou, kde zároveň kálejí. Ve dvou prvních prostorech je tak zachována požadovaná čistota. Plocha na jedno sele s nekupírovanými ocásky musí být minimálně 0,5 m².

Obdobné zóny jako u selat po odstavu se nacházejí také u prasat ve výkrmu. V krmné zóně je poměr krmných míst 1 : 1 při naskladnění a 1 : 2 při vyskladnění. Doporučuje se multifázové krmení, např. Spotmix, ale i krmné automaty. Běžné je kašovitě i mokré krmení. ■